

מסעו של האדם הטרנסקסואלי¹ – מהפך וחיבור מחדש* נורה גרינברג

"את אישה טרנסקסואלית? מתי עברת את הניתוח?"

השינוי שעוברים אנשים טרנסקסואלים נתפס בדמיון העממי כאקט יחיד, או למזער כקו פרשת מים, שבזכותו הופכת כבמטה קסם זהות אחת לזהות אחרת. אני נשאלת לעתים שאלות כגון "איך קראו לך לפני הניתוח?", ו"האם את מאושרת מאז הניתוח?" וכיוצא באלה. כשאני מעירה לשואל שמדבור בתהליך ארוך ומורכב, שהניתוח הוא רק חלק ממנו (אם בכלל), נשמע לרוב רחש קל של אסימון מתגלגל: "אה, כן, כן, לזה התכוונתי". אבל הצורך הדוחק הזה של ה"נורמלים" לתלות את המהפך הטרנסקסואלי על זו הפעולה הכירורגית האחת, חושף יותר מטפח של התפיסות והחרדות המגדריות של החברה.

לכאורה, אין בהתמקדות הזאת בניתוח כל פלא: הרי הניתוח לשינוי מין, בנוסף לאופיו הוויזואלי הספקטקולרי ולנגיעתו, תרתי משמע, באזורי הטאבו הרגישים ביותר, מבטא גם חיתוך ומעבר חד, וממחיש בכך את רעיון המהפך בין זהויות, הנתפסות כנבדלות זו מזו בקוטביות דיכוטומית מוחלטת. הניתוח גם נוסף ביטחון בסופיותו של השינוי, ובכך משכך את חרדות ה"נורמלים", שכן בעיניהם הוא משמש ערובה להמשכיות יציבה של כל קטגוריות המגדר המקובלות.

ובקצרה, הניתוח לשינוי מין עמוס במשמעויות סימבוליות. בהמשך, אשוב ואצביע על כמה מהן, אבל ראיתי טעם לפתוח מאמר על המהפך שבשינוי הטרנסקסואלי בביטוי פליאתי שלי, כאישה בעלת היסטוריה טרנסקסואלית, לנוכח ההיתפסות הזאת של ה"נורמלים" לפעולה הכירורגית. והרי הניתוח שעברתי באיבר המין היה רק חלק מן התמורות הכבירות שעברו על חיי בשנים האחרונות. חשיבותו העצומה מבחינתי אינה קשורה לנקודה מסויימת על ציר הזמן: זה היה חלק מתהליך, שבו הפכה תודעת גופי לחלק אחד, שלם, עם זהותי. אבל עוד אחזור לכך.

מבחינת האדם הטרנסקסואלי, מסגרת ההתייחסות לשינוי שעובר עליו שונה לחלוטין. כשאני סוקרת את חיי, אינני רואה קפיצה מקופסה אחת לשנייה, מעין החלפת חולצות של קבוצות כדורגל. אני רואה מעבר ממצב של שיעבוד למצוקה בלתי נסבלת – למצב של חירות, ממצב של זרות וניכור כלפי גופי וזהותי – למצב של הלימה ושלמות, חיבור מחדש של גוף ונפש, יכולת חדשה להיות בעולם.

חיהם של אנשים טרנסקסואלים, על כל הייחוד האינדיבידואלי שלהם, מרכיבים נרטיבים שהמבנה שלהם מצויר מסלול פחות או יותר קבוע. להלן הצגתו של ג'יי פרוסר את מבנה השלבים האלה (Prosser: 101):

- בלבול ומצוקה;
- "הארה" ותובנה של מקור המצוקה;
- שינוי גופני וחברתי;
- "הגעה הביתה" - ניתוח;

¹ השימוש במונח "טרנסקסואל" כשם תואר ולא כשם עצם ("אנשים טרנסקסואלים"), בא למנוע את חפצון הזהות הטרנסקסואלית וקיומה בתבנית סטריאוטיפית וחד ממדית. כמו כן, אני מתייחסת במאמר זה לזהות טרנסקסואלית, ולא לזהות טרנסג'נדרית, כי המונח "טרנסג'נדר" הוא מטיבו רחב ודיפוזי יותר, וכולל שורה של זהויות הקוראות תיגר על עצם קיומו של מושג המגדר. מידת חתרנותה של הזהות הטרנסקסואלית היא נושא לדיונים הן בשיח הפנים-טרנסקסואלי, והן בפורומים טרנסג'נדרים, קוויירים ופמיניסטים, אבל לא ראיתי לנכון לעסוק בסוגיה כאן. המעוניינים בנושא מוזמנים לקרוא, בין היתר, את ספריהם של ג'יי פרוסר וריקי וילצ'ינט, ואת מאמרה של ג'יליאן טוד ווייס, הנזכרים במקורות שבסוף מאמר זה, וכן את מאמרה של מיירה הירד על הסוציולוגיה של הטרנסקסואליות (Hird: 577-595). נ.ג.

* פורסם לראשונה ב-"כוורת", כתב העת של החוג למדעי ההתנהגות במכללה למנהל, גיליון 13, יולי 2006

אם פרוסר עומד על ההיבטים המבניים של הנרטיב הטרנסקסואלי, לי איצקוביץ ממפה (Etscovitz: 486-7) את המהפך הטרנסקסואלי בהקשרם של התהליכים הפנימיים שעל האדם הטרנסקסואלי לעבור במסע השינוי. היא מאפיינת כך את המטלות המצפות לאדם הטרנסקסואלי בתחילת מסעו, מטלות שהתנועה לביצוען מתנהלת בתהליך חוזר על עצמו של פנייה פנימה, פנייה החוצה ועליית מדרגה:

- זיהוי עצמי (נתינת שם): השלב שבו האדם הטרנסקסואלי נעשה מסוגל להביט על עצמו במראה של הנפש; השלב שבו הוא/היא מסוגלים לצאת מן ההדחקה ולהצביע על מקור השונות שלהם.
- קבלה עצמית (תביעה): קבלת השוני כעובדה לגיטימית; הכרה בעובדה שזוהו זאת היא חלק מן העולם. זה השלב שבו האדם הטרנסקסואלי תובע את הזהות הטרנסקסואלית כחלק מעצמו. ללא קבלה עצמית, אומרת איצקוביץ, "האדם נדון לחיים של כאב אינסופי, תסכול, בושה ואשמה".
- אינטגרציה של העצמי (אילוף): זה השלב שבו אנו מתחילים לרכוש תחושה של שלמות כבני אדם ושליטה בחיינו, משוחררים ממצוקה מגדרית. בשלב זה מארגן האדם היבטים שונים בחייו – קשריו המשפחתיים, מטרותיו בחיים, כישוריו ועוד. זה גם השלב שבו מתמודד האדם הטרנסקסואלי עם הסוגיות הרבות של התהליך השינוי. ה"אילוף (taming) של כל האתגרים הוא מטלה של אינטגרציה עצמית.
- התעלות על העצמי (מְסָגוּר): מציאה או יצירה של מציאות רוחנית המקנה פרספקטיבה ושליחות רחבות יותר, שבמסגרתה יכולים להתקיים המאבקים הפנימיים. במסגרת זו טמון הבסיס לתעצמות התקווה והמאמץ הדרושים לו לאדם הטרנסקסואלי, אם ברצונו למנוע מעצמו אכזבה וכישלון.

אפיוניהם של פרוסר ואיצקוביץ יכולים לשמש בסיס בהתבוננות על מסע השינוי שעוברים אנשים טרנסקסואלים.

הידיעה שאינה רוצה לדעת

כפי שמציינה ג'יליאן ט. ווייס (Weiss: 137), תיאוריות של טרנסקסואליות מסבירות למי שאינם טרנסקסואלים מה פירושו של המושג, אבל אין בכוחן להסביר לאדם הטרנסקסואלי מהי משמעות הדבר להיות טרנסקסואל.

במסע הטרנסקסואלי אין מפת דרכים, אין תמרומים, אין אפילו שפה שתאפשר לפרש, לא כל שכן לבטא, את מה שמרגישים. הזהות הטרנסקסואלית חסרה מילים משלה. נולדתי כשבין רגליי איבר שבלט החוצה, ועל כן הושמתי עם הבנים, והאמנתי למה שסיפרו לי על עצמי. כיצד לא? כיצד להקנות משמעות לרגשות המשונים הקיימים בך, כאשר מוקדם כל כך בחייך נצרכת התודעה עד כדי כך?

אנשים טרנסקסואלים נולדים אל תוך עולם שבו הרגשות שלהם אינם קיימים אפילו כאפשרות. במ עוברים, כמו כולם, חִבְרוֹת נוקשה, אל תוך האידיאולוגיה המהותנית השלטת, אל מיתוסי המגדר הגדולים, הקושרים את זהותנו המגדרית, היותנו גברים או נשים, אל האנטומיה הגניטלית (Weiss: 134, 135). פרדיגמת המגדר האבסולוטי, המהותי, ה"טבעי", המוכתב ללא עוררין, על פי האמונה הרווחת, על ידי איבר המין, היתה גדולה בהרבה מן היכולות הפרשניות של ילדותי. גם אם עמוק בתוכי ידעתי אחרת, עד שפיתחתי יכולת להרהר ולערער על התפיסות האלה, כבר היה מאוחר: ההדחקה והדממה השתלטו אל זהותי, כיונו את תודעתי, ניווטו את חיי. מרגע שעמדתי על דעתי, ניצבה לפני התעלומה החובקת כל אשר לא ידעתי לתת לה שם: אם אני בן (והרי אני בן שעתיד להיות גבר, זאת אומרים לי כולם, בזכות אותו איבר שיש בין רגליי), כיצד להסביר אותי, את ההיעדר הזה העוטף אותי, היעדר שאין למללו במילים, כי מילים פירושו הכנסה לתחום של הקיים?

תחושות חוסר ההלימה המגדרית עשויות להתבטא בדרכים ובצורות שונות (Brown & Rounsley: 30-48). במקרה שלי, כמה דברים זכורים לי משנות הילדות: ההרגשה המובחנת שהדבר שהיה בין רגליי איננו באמת חלק ממני; כמה חשדות עמומים, אך בעלי נוכחות מתמדת, מאיימת: שאינני ככל יתר הבנים; שמשהו בי, לא ברור מה, השתבש מאד, נדפק מאד. לא אהבתי משחקים של בנים, אבל שיחקתי בהם, כי יותר מכל רציתי להיות כמו כולם, לשחק את התפקיד הנכון, למרות שתמיד היה לדברים מין טעם לוואי חמקני, בלתי נתפס כמעט, של משהו כפוי. הרגשתי קרבה משונה, בלתי מוסברת ולרוב רק מיוחלת, לבנות. למרות זאת, בהתאם לנהוג בקרב בנים עד תחילת גיל ההתבגרות, לעגתי להן וחשבתי, כנדרש, שכולן טיפשות. טיפשות אולי, אבל בנות מזל.

כבר בילדות הוסללו חיי על נתיב של הסתרה, הדחקה ובריחה. בשנות ההתבגרות, שהיו רוויות בלבול, מבוכה וחרדה, התגבשו אצלי שני הצירים שסביבם נעו הכוחות שהניעו את אישיותי: האמונה שיש בי פגם נורא שצריך להסתיר אותו בכל מחיר מעיני העולם; והוודאות הבלתי מעורערת שאין לי, ולא יכול להיות לי, עם מי לדבר על הדברים שהציקו לי, כי אם ייודע למישהו, ולו לקרובים אל"י ביותר, דבר סודי הנורא – ייחרב עולמי. טיפוחו של הסוד הנורא, שמירתו, הגנתו, מניעת כל גישה אליו מצד כל אדם, כולל מצדי אני, היו למרכיב קבוע, שלווה ועטף כל רגע מרגעי חיי. זה היה, במילותיהן של מילדרד בראון וכלואן ראונסלי, ענן שחור ומפלצתי שריחף מעליי (Brown & Rounsley: 35).

ההסתרה, לאמיתו של דבר, לא היתה מוחלטת. זאת היתה, בעצם, ידיעה שאינה רוצה לדעת. להביט ישירות מאחורי מסך הסוד הנורא היה כמו לבטא את שמו האסור של אלוהים: פשע שדינו מיתה, היעלמות, כליה. האמת היתה שם כל השנים, מלכת את שולי תודעתי, ומדי פעם עולה ומציפה ומקשה על ההתעלמות ממנה.

מנין באה האימה הזאת, מנין הבלבול הנורא? מצד אחד, אין ספק שחשיפת סודי היתה עלולה להיות לי לרועץ, החברה שמסביבי לא היתה מוכנה בשום אופן לראות ברגשות הקונפליקטיביים שלי דבר לגיטימי, דבר ששווה לבחון אותו, להתייחס אליו. אבל החרדה נבעה גם מעוצמת האתגר שרגשותי הציבו בפני האמיתות המוחלטות שהרכיבו את עולמי: כה גדול כוחה של האידיאולוגיה ההטרונטרית, שאינה נתפסת כאידיאולוגיה על ידי ה"נורמלים", אלא כמציאות "כפי שהיא", ועל כן אין בה כלל מקום לחוויה אחרת של הזהות המגדרית (Weiss: 125). טרונסקסואליות, אומרת ריקי ווילצ'ינס, היא אכן פגם מולד: נולדנו אל תוך התרבות הלא נכונה (Wilchins: 30).

כמו אנשים טרונסקסואלים רבים (Brown & Rounsley: 78-80), פיתחתי לי מנגנונים להסתיר את טבעי ולהתמודד עם המצוקה, ופיציתי פיצוי יתר על החסר הנורא של חיי: בניתי לי אישיות גברית לעילא ולעילא. בצד המחיר הכבד שהדבר תבע, זכיתי גם ברווח גדול: משפחה, השכלה, כישורי הישרדות. כל הדברים הנחשבים כנובעים באופן טבעי מהיותנו בני החברה האנושית, והנמנעים מאנשים טרונסקסואלים רבים. דווקא הרווח הזה, על המשאבים הנפשיים, החברתיים והחומריים שהוא הקנה לי, הוא שאִפְּשֶׁר לי להשלים בהצלחה את המהפך בחיי. האחרות שבי זכתה, גם אם לא תמיד הרגשתי זאת, להגנת-מה מפני פורענות מוחלטת. כאשר חסרים משאבים אלה – אין לחברה רחמים: אוי למי שקווים צולבים של אחרות משרטטים את נוף חיו. אם בחלקו נפל להיות גם בעל זהות מגדר בלתי נורמטיבית וגם עני, בודד, נכה, חסר השכלה או מקצוע, מנוכר תרבותית או חסר מעמד אזרחי – חיי תלויים על בלימה.

הארה ומפנה

קשה לי להצביע על הרגע המדויק שבו התחיל המהפך שלי ומה בדיוק גרם לו. האם היתה זאת הצטברות מצוקה של שנים, שהכאב שבה הלך ותכף ככל שעבר הזמן? או שמא קרו הדברים כאשר העמודים שעליהם נשענה הזהות הגברית שהצלחתי לבנות לי – נגוזו להם? כך או כך, במחצית השנייה של שנות הארבעים לחיי, חשתי שאינני יכולה עוד.

יהיו אשר יהיו הסיבות המיידיות, זהו דפוס חוזר אצל אנשים טרונסקסואלים רבים: אחרי שניסו במשך שנים לבנות לעצמם זהות נורמטיבית, תוך התעלמות מרגשות הזהות האמיתיים שלהם – משקלה המצטבר של המצוקה גורם להתמוטטות כל המבנה הזה, והאדם עומד סוף כל סוף עירום ועריה מול האמת הפנימית שלו, הנשקפת אליו מתוך ראי נפשו. המצוקה נעשית כל כך לוחצת, עד שהיא ממלאת את כל חווייתו של האדם הטרונסקסואלי (Brown & Rounsley: 96-97).

ועם זאת, עדיין הייתי רחוקה מן המהפך. היה עוד צורך ברגע ההארה, התגלית. הדבר קרה שעה שקראתי מאמר על חוויות חיים של נשים טרונסקסואליות. זה היה מאמר שכמוהו קראתי רבים בימי חיי, בלי לקשר בינם לבין מצבי, אבל לפתע הכו בי הדברים, והנהרה חדה, חריפה, הציפה אותי: הנה אני אינני האדם היחיד בעולם שחש את הדברים האלה! הנה, הם כתובים, מפורשים, מנוסחים במילים. אותם דברים אסורים אשר אפילו ביני לבין עצמי לא הרשיתי דיבור בהם.

רגעי ההארה הם הזדמנויות נדירות. למעשה, איננו לומדים בהם שום דבר שלא ידענו קודם. כוחם בארגון מחדש, פתאומי, של ידע קיים, בהסרת מכשול שמנע את התובנה והפרשנות הנכונה. יותר משיש בהם מידע חדש, ישנה היכולת לראות את הדברים שהיו מונחים מאז ומתמיד מול עינינו. כך הופכת הידיעה שאינה רוצה לדעת לידיעה שמודעת לעצמה, ומרגע שהאדם יודע, הכל משתנה.

המהפך נפתח, אפוא, בתובנה חדשה. אבל למרות ההעצמה שבתובנה הזאת, תהליך השינוי חושף את האדם הטרנסקסואלי לסכנות. פרוסר: "לא אזור ביניים, תהליך השינוי מייצג את התנועה בתווך המאיימת לרסק את הקשרים שלנו אל מקומות של זהות שאותם אנו תופסים כבטוחים מהותית (תרתי משמע). תהליך השינוי גורם לחוסר נוחות, חרדה – הן עבור האדם הנמצא במהלכו, והן עבור האחר הפוגש אותו; הוא פועל כנגד עצם ייתכנותה של זהות. ועם זאת, תהליך השינוי גם נחוץ לצורך המשכיות הזהות; הוא הוא אשר מניע אותנו קדימה." (Prosser: 3).

זהו אזור הסכנה: הזהות הישנה הולכת ונקרעת, והזהות החדשה עדיין קיימת רק בפטנציה. האדם הטרנסקסואלי חייב לגלות את עצמו, לבנות את עצמו, להמציא את עצמו. שלא כמו ה"נורמלים", העוברים את כל תהליכי ההבניה והגיבוש של הזהות המגדרית בתנאים של לגיטימיות ובסביבה תומכת, האדם הטרנסקסואלי מחוייב לעבור באזור-לא-אזור הזה במהירות המירבית, בתנאים לא תנאים, כסכנת החשיפה אורבת לו מכל עבר.

אבל תהליך השינוי הוא, כפי שמציין פרוסר בקטע המצוטט, לא רק התנועה קדימה אל הטרנספורמציה המיוחלת. תהליך השינוי הוא המרחב עצמו שבו מתרחשת הטרנספורמציה. ומדובר, כאמור, במרחב לא בטוח, שבו הזהות הישנה הולכת ומתפוררת, ואילו הזהות החדשה, היכולת לשחק אותה, לבטא אותה, להפגין אותה – טרם התהוותה די צרכה. כיוון שאיננו מסוגלים להתנהל כפי שהתנהלנו עד עכשיו, כיוון שהופעתנו הולכת ומאבדת את מאפייני הזהות הקודמת בטרם מצליחה היא לשדר באופן לכיד ואמין את מאפייני הזהות החדשה – אנו נתפסים כאיום על הסביבה, ועל כן אנו עצמנו מאויימים: החברה אינה אוהבת תשדורות מגדריות מעורפלות או דו-משמעיות. וככל שאנו נחשפים ליותר ויותר אנשים בשלב מוקדם זה, כך גוברת סכנת הדחייה וההדרה.

עם כל המצוקה שגורמת הזהות שהדביקו לנו מאז נולדנו, עם כל הקושי והריק שבה – זאת הזהות היחידה שלה חוברנו. אופיו הפרפורמטיבי של המגדר, היותו אוסף של "משחקי תפקידים", בא לידי ביטוי מרשים בנסיבות שבר כמו אלה: אנשים טרנסקסואלים יודעים, לפחות ככל שהדבר נוגע במאפיינים חיצוניים, לשחק את תפקיד המגדר שהטילה עליהם החברה. לא היה לי כל קושי מעשי, לפני המהפך, לשחק את תפקיד הגבר. ידעתי (היום כבר אינני יודעת) לעשות את כל התנועות הנכונות, להשמיע את הקולות המתבקשים. הקושי היה נפשי, אבל שליטתי בתפקיד נחוותה כטבעית לגמרי. במהלך תהליך השינוי השלתי מעליי בהדרגה את המאפיינים הגבריים שלי, והתחלתי להחצין מאפייני התנהגות נשיים שלא הייתי מודעת כלל לכך שספגתי והפנמתי גם אותם במהלך חיי.

השינויים הגופניים ממלאים בתהליך הזה תפקיד כפול, בהתאם לתנועה הגנרית שתיארה לי איצקוביץ (Etskovitz: 488): פנימה, החוצה, עליית מדרגה. השינויים הנדרשים נובעים מההסתכלות פנימה, המעירה-מנהירה את האני האמיתי שלנו. אנשים לא מעטים טועים לחשוב, שדי בביצוע שינויים חיצוניים כדי להשלים את המעבר. זאת טעות. השינויים החיצוניים נובעים מצורך פנימי; הם תוצאה של אינטרוספקציה, של ביאור וביורור ותחקיר פנימיים, שבמהלכם מתכוננת הזהות על פי קווי המתאר האוטנטיים, הייחודיים שלה.

עמדתי לעיל על הדרך שבה מי שאינם טרנסקסואלים תופסים את הניתוח לשינוי מין כציר שעליו סב התהליך כולו. אבל כאמור, הניתוח, אם הוא בכלל מתבצע, הוא רק חלק מהמהפך. בין שאר המשמעויות הסימבוליות שלו, רעיון הניתוח הוא מוחשי, קונקרטי עד מאד, ומתלה את השינוי בפעולתו של מומחה השולט בטכנולוגיה, מעין אל מתוך המכונה. בתוך כך הוא מעלה אסוציאציות של מיסטרורין ושל מעשה קסמים, הוקוס-פוקוס שמשנה באחת את המציאות. כל אלה מסייעות בהסתרת הממד ההיסטורי, היצרני והדיאלקטי של הזהות, את תהליכי השינוי וההבניה הפנימיים, ובכך הן עוזרות ל"נורמלים" להמשיך ולדבוק באשליית המהות המגדרית הנובעת באופן מוחלט מאיברי המין.

ההתמקדות בניתוח מאפשרת להתעלם מן האופי המובנה של הזהות המגדרית: להתעלם לא רק מהבניית מגדרו של האדם הטרנסקסואלי, אלא גם מהבניית המגדר ה"נורמלי" (שהרי, המגדר נבנה אצל האנשים ה"נורמלים" בדיוק באותן דרכים ומאותם חומרים כמו אצל האנשים הטרנסקסואלים), ולהמשיך ולהחזיק באמונה בהיות המגדר מקשה אחת, בעלת ממשות משלה, הקיימת בנו מכוח הטבע. משום כך, לא רק שהקצאתו מחדש מתממשת מבחינת ה"נורמלים" באמצעות מעשה חד-פעמי של מומחה בעל ידע אזוטרי, אלא שמעשה זה מגלם וממצה בעיניהם את מלוא המהות של השינוי.

אלא שמבחינת האדם הטרנסקסואלי, הניתוח משמעותו מהלך שבו מתאחד האדם עם הגוף שלו. הניתוח אינו "יצר" זהות חדשה, אלא מאפשר חוויית זהות שלמה, מעבר מזהות הנחווית רק כהיעדר וככמיהה, אל מצב שבו תודעת הגוף מתלכדת עם תודעת הזהות. רוב הבריות אינם מודעים כלל לעובדה שחוויית הגוף שלהם מתאפשרת תודות לתחושה הבלתי מודעת הזאת, שבה הם מרגישים את גופם כשייך להם. כדברי פרוסר, הניתוח מאפשר לאדם הטרנסקסואלי לברוח מן הגוף הזר, הגוף הלא-נכון ולא-ממשי שבו נולד, להיטמע בעולם של ממשות ממוגדרת

(Prosser: 78-89). רק ביציאה מן הגוף הזה, הנכרי, בהתנתקות ממנו, בשינויו, קיים הסיכוי לנכס את הגוף האמיתי, שהוא רובד חיוני בחוויית ההלימה, ובהשלמת מכלול הזהות. הניתוח, אומר פרוסר, מהווה טקס של קבלת שליטה מחדש על החומריות של הגוף, היכרות ומפגש חדשים-מחודשים עם האמת שבחוויות בשרנו שלנו. זאת איננה החלטה מודעת, תוצר של שיקול מחושב: המצוקה דוחפת את האדם הטרנסקסואלי אל הניתוח כמו טובע שנאבק לנשום שעה שהחמצן אוזל מגופו.

מעבר לנורמליות

עשויה להישאל השאלה מה חלקה של החברה במהפך האישי שלי. דיון מלא בכל היבטיו החברתיים וההיסטוריים של המהפך הטרנסקסואלי חורג ממסגרת המאמר הזה. מאחר שקיום החברה הוא תנאי מוקדם לקיומו של מגדר – בוודאי הוא שיחסי חברה-יחיד ארוגים אינטימית, לטוב ולרע, בהווייתם וחוויותם של אנשים טרנסקסואלים. יחסים אלה מעולם לא היו פשוטים, ומורכבות זו לא פסה גם בימינו, גם אם השתנו חלק מביטוייה.

המהפך בחיי השיב לי את האפשרות לחיות חיים נורמליים, אבל הוא מיקם אותי בנורמליות שיש בה אחרות (otherness) מפורשת פחות או יותר. האחרות הזאת מתבטאת במבוכה שלפעמים אני מאתרת אצל ה"נורמלים", בהערות רוויות האדיבות הפטרונית שחלקם חשים מחוייבים להעיר בפוגשם אותי ("אני רוצה להגיד לך שאת נראית מאד נשית!"). ריקי ווילצ'ינס מונה, ב-"17 דברים שאינך אומר לטרנסקסואלית" (Wilchins: 27), חלק מן הדרכים שבהן ה"נורמלים" משאירים אותנו בתחומיה של האחרות: הערות פטרוניות, שאלות פולשניות, התחלקויות לשון המגלות טפחיים בלי להסתיר אף טפח ועוד.

וישנן גם הזירות האינטימיות שבהן גדר האחרות העוטפת אותי שבה ועוטה את מלוא נוכחותה. שלא כרוב הנשים, בקשרי עם גברים צפוי להגיע במוקדם או במאוחר הרגע שבו אספר לכן זוגי על עברי, מודעת לסיכוי הלא מבוטל שכל הנורמליות המרובעת שלי, ובכלל זה הנורמליות של גופי, לא תעמוד בפני חרדות הגבר ה"נורמלי" לגבריותו השברירית, והוא יתנתק בפניקה ממני, מגופי זה שעד שנקרתה הידיעה הזאת בפניו, היה בעיניו טוב להנאה וראוי לאהבה.

וישנן אותם גברים, המחפשים קשר איתי דווקא מכיוון שאני אישה בעלת היסטוריה טרנסקסואלית. את אלה אני ממחרת לסנן החוצה. כך או כך, התחושה היא שה"נורמלים" לא יסלחו לנו לעולם על ההיסטוריה הטרנסקסואלית שלנו.

אין אדם טרנסקסואלי, ובעיקר אין אישה טרנסקסואלית, שלא חוו את חוויית הדחייה המאוחרת הזאת, האחרות שאחרי המהפך. הפרדוקס הוא, שקשה לדעת האם תוצר לוואי זה של נְרְמוּל חיינו מעיד על אי-האפשרות שלנו להיות נורמליות, או על אשליית הנורמליות של ה"נורמלים". ואולי כל רעיון הנורמליות עצמו אינו אלא תעתוע אחד גדול.

המהפך הטרנסקסואלי מלמד אותנו שאפשרות הנורמליות אינה תלויה ביכולת לגלם תפקידים קבועים ומקובלים מראש, כי אם ביכולת להגיע להרמוניה בין פנימיותנו לבין התנהלותנו בעולם. זה, בעיניי, טעמו של המהפך הטרנסקסואלי: להשיב אלינו את החווייה הראשונית ההיא, ההיולית, זו שלא היו עבורה לא מילים ולא שפה, ולתת בה ממשות, שם וצורה וחירות וכוח, ובכך לשזור אותה בסיפור הרפתקת הקיום האנושי. המהפך, בראייה זאת, איננו רק שיבה הביתה, אל תוך עצמנו, אלא חיבור של עצמנו עם העולם.

מקורות:

- Brown, M. L & Rounsley, C. A. (1996). *True Selves: Understanding transsexualism*. San Fransisco: Jossey-Bass.
- Etscovitz, L. (1997). *The Inner Dimensions of Gender Transformation*. In B. Bullough, V. Bullough & J. Elias (Eds.), *Gender Blending*. New York: Prometheus.
- Hird, M. (2002). For a sociology of transsexualism, *Sociology*, 36(3), 577-595.
- Prosser, J. (1998). *Second Skins: The Body Narratives of Transsexuality*. New York: Columbia University Press.

- Weiss, J. T. (2001). The Gender Caste System: Identity, Privacy, and Heteronormativity. *Law and Sexuality, A Review of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Legal Issues*, 10, 123.
- Wilchins, R. A. (1997). *Read My Lips: Sexual Subversion and the End of Gender*. Ithaca, NY: Firebrand Books.